

L'excepció cultural sota pressió

Published by [Interacció](#) [1] on 25/05/2017 - 14:10 | Last modification: 23/04/2026 - 09:32

L'article de Robin Renucci i Serge Regourd *La culture fait-elle encore exception sous le libéralisme triomphant?* s'inscriu en un moment en què el model públic de cultura a França ja no pot donar-se per descomptat. La pregunta que el travessa no és només si la cultura continua essent una excepció, sinó si encara és pensable com a tal en un context dominat per la lògica liberal. El text construeix la seva anàlisi a partir d'una tensió central: la confrontació entre una tradició de servei públic cultural i l'extensió progressiva dels principis de mercat a tots els àmbits de l'activitat social.

Per ordenar aquesta tensió, els autors distingeixen tres estrats que configuren les polítiques culturals. En el nivell més visible, l'“exception culturelle” associada a les negociacions internacionals havia permès, de manera parcial i provisional, protegir sectors com l'audiovisual de la liberalització general dels intercanvis. En el nivell més profund, es manté el projecte fundacional de democratització cultural, vinculat a una idea d'emancipació a través de l'accés a les obres. Entre aquests dos pols, el sistema institucional, equipaments, xarxes, dispositius públics, ha donat forma a un veritable servei públic cultural, inscrit en una determinada concepció de l'Estat i de l'interès general.

El que el text sosté és que aquest equilibri s'està erosionant. La substitució progressiva de la noció d'“exception culturelle” per la de “diversité culturelle” no reforça la protecció, sinó que la debilita, en la mesura que aquesta darrera no té capacitat normativa real i s'alinea amb la lògica d'un mercat global que integra la diversitat com a valor comercial. Al mateix temps, els processos de liberalització com les negociacions comercials internacionals o la irrupció de les plataformes digitals desdibuixen les fronteres entre cultura i economia, fent cada vegada més difícil sostenir un règim específic per al sector cultural.

Aquesta transformació no és només jurídica o institucional. És també una mutació profunda dels criteris que orienten l'acció pública. La cultura passa a ser valorada en termes de rendibilitat, competitivitat i impacte econòmic. La referència a les “retombées économiques” o a l'“efecte Guggenheim” condensa aquest desplaçament: la cultura es justifica pel seu retorn econòmic, no pel seu valor propi. La lògica del mercat penetra també en la producció cultural, amb nocions com la dels actors “bankables”, que expressen de manera explícita la subordinació de la creació a criteris de rendiment.

En aquest context, els instruments de mesura, audiències, xifres d'assistència, indicadors, adquireixen un paper central. La política cultural esdevé progressivament una política de quantificació. Els autors hi veuen un canvi de paradigma: el pas d'un model orientat a l'emancipació a un altre dominat per l'hegemonia econòmica. Aquest

desplaçament no es presenta com una ruptura explícita, sinó com una deriva acumulativa que acaba buidant de contingut els fonaments del servei públic cultural.

Les conseqüències es fan visibles en el territori. La reducció de finançament públic, la desaparició d'equipaments i projectes, i l'augment de les desigualtats territorials indiquen que la cultura deixa de funcionar com a mecanisme d'equilibri. El reforç de la competitivitat com a principi d'organització, especialment en l'escala metropolitana, accentua aquestes diferències.

Malgrat això, l'article no es tanca en un diagnòstic de descomposició. Manté oberta la possibilitat d'una resposta que passa per la reactivació dels fonaments de les polítiques culturals: educació, transmissió, emancipació. La qüestió no és només defensar la cultura com a sector, sinó recuperar les condicions que fan possible una política cultural amb sentit públic. En aquest punt, el text suggereix que les derrotes culturals precedeixen les derrotes polítiques, i que qualsevol reconfiguració haurà de disputar, també, el terreny de les representacions.

Referència

Renucci, R. et Regourd, S. (2016). La culture fait-elle encore exception sous le libéralisme triomphant ? NECTART, 2(1), 31-39. <https://doi.org/10.3917/nect.002.0031> [2].

Categories: Publicacions acadèmiques

Categories: Recursos i publicacions

Tags: polítiques culturals

Tags: economia de la cultura

Tags: valor públic de la cultura

Tags: desigualtats culturals

Tags: pensament cultural

- [3]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2017/excepcio-cultural>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://doi.org/10.3917/nect.002.0031>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/4531>